

Gdy wydarzy się coś niepokojącego

WIEDZA W PIGUŁCE

Mam na imię Zosia i chodzę do klasy z Jankiem. Jest fanem komputerów, zwłaszcza kreskówek i gier w internecie.

Jakiś czas temu zaczął wszystkim opowiadać o pewnej zabawce. Był to kosmiczny robot. Jaś twierdził, że potrafi nawet latać dzięki wbudowanym odrzutowym silnikom. Zapytałam kolegę, skąd jest tego taki pewien.

— Zośka! No co ty! — wykrzyknął w odpowiedzi. — Nie widziałas informacji w internecie? Ja zauważyłem ją obok okienka z grą „UFO kontra maszyny”. Robot wyglądał super! Miał świecący srebrny pancerz i wbudowane lampki. Zaraz kliknąłem, żeby dowiedzieć się więcej. Wyświetlił się filmik, który pokazywał, co potrafi! Chodzi i lata!

— Nic nie słyszałam o tym robocie... — mruknęłam zawstydzona.

— To niemożliwe! — do rozmowy włączył się Bartek — mnie wyświetlają się o nim informacje cały czas! Jest nawet gra, w której ten robot wykonuje różne trudne zadania!

— Tak?! Muszę zagrać w nią po szkole! — zawołał Janek z wypiekami na twarzy.

Po powrocie do domu opowiedziałam o tej rozmowie mamie. Mama powiedziała mi, że Bartkowi wyświetlają się przy grach reklamy. Podobne do tych, które leczą w telewizji. Tylko w telewizji są wyraźnie oddzielone od innych programów. W internecie wszystko pojawia się jednocześnie — i reklamy, i treść strony.

— Chłopcom wyświetla się ten robot tak często — ciągnęła mama — bo specjalne maszyny wykryły, że twoi koledzy lubią gry o kosmosie i techniczne zabawki. Reklamy mają za zadanie sprawić, że będą bardzo chcieli mieć tego robota. Może nawet Janek poprosi, żeby rodzice kupili mu go na urodziny. W ten sposób twórcy robota zarobią pieniądze. A w rzeczywistości pewnie ta zabawka nie jest w połowie tak fajna, jak na filmie!

Niestety, mama miała rację. Koledzy nakręcili się na roboty przez następny tydzień. Wreszcie Jasiowi udało się naciągnąć babcię, żeby jednego mu kupiła. Chłopcy poszli wypróbować zabawkę na boisku. Robot podleciał kawałeczek go góry. Ale na pewno nie tak wysoko, jak na filmie. Kiedy spadł na ziemię, coś trzasnęło. To srebrna obudowa pękła! Okazało się, że była ze słabego plastiku. A na filmie wyglądała na bardzo mocną! Jasiowi było bardzo przykro i był zły na nową zabawkę.

Ja też czasem gram na komputerze i widzę różne wiadomości o zabawkach. Teraz już wiem, że nie należy im do końca wierzyć! Pewnie na żywo nie są aż takie super!

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Zajęcia są zaproszeniem uczestniczek i uczestników do świata internetu, który jest z jednej strony ciekawy i kolorowy, a z drugiej strony czai się w nim także mnóstwo sytuacji, które mogą być niepokojące lub nawet groźne. Internetowi podróżnicy dowiedzą się, jak odróżniać jedno od drugich; wezmą udział w czerwono-zielonym głosowaniu; w strofach wiersza odkryją, do kogo mogą zwrócić się o pomoc, gdy w sieci wydarzy się coś niepokojącego; a przed zgubną wiarą w internetowe reklamy przestrzeże ich jakże mądra historyjka o Zosi i Janku, który gorzko się rozczarował.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- potrafią rozpoznać nietypową sytuację podczas korzystania z sieci,
- umieją krytycznie odnieść się do informacji zamieszczanych w internecie,
- mają świadomość istnienia treści szkodliwych i niedozwolonych,
- wiedzą, do kogo zwrócić się o pomoc.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 10 min

Forma: praca grupowa, rozmowa

Pomoce: **Materiał pomocniczy „Gdy z internetu korzystamy”**, **Materiał pomocniczy „Zielone i czerwone”**, duży słoik, karteczki typu post-it (zielone i czerwone), „Wiedza w pigułce”

Kilka dni przed zajęciami wydrukuj i wręcz uczestniczkom i uczestnikom wierszyk o korzystaniu z internetu i poproś, by wspólnie z rodzicami uzupełnili występujące w nim luki (**Materiał pomocniczy „Gdy z internetu korzystamy”**). Słowa, których należy użyć w tym celu, znajdują się zaraz pod wierszykiem. Aby ułatwić zadanie tym uczestnikom i uczestniczkom, którzy jeszcze dobrze nie czytają oraz aby szybciej i łatwiej sprawdzić wierszyk podczas zajęć, każdemu słowu przypisany został inny kolor. Poproś, by uczestniczki i uczestnicy przynieśli na zajęcia wierszyki uzupełnione z pomocą rodziców. Przed samymi zajęciami przygotuj słoik z karteczkami, na których zapisane zostały przykłady różnych stron, jakie możemy znaleźć w internecie (**Materiał pomocniczy „Zielone i czerwone”**) oraz dwa bloczki karteczek typu post-it – jeden w kolorze czerwonym, drugi w zielonym. Wydrukuj także historyjkę z „Wiedzy w Pigułce”.

Powiedz uczestniczkom i uczestnikom, że dziś będziecie rozmawiać o tym, z czym możemy się spotkać, surfując w internecie. Zastanowicie się, jak reagować na różne treści, z którymi się w nim stykamy. Zanim jednak zaczniecie na dobre waszą internetową przygodę, zaprosz do wspólnego sprawdzenia uzupełnionych wierszyków (**Materiał pomocniczy „Gdy z internetu korzystamy”**). Zapytaj, czy łatwo było wykonać to zadanie oraz o czym nam ten wierszyk mówi. W jakich sytuacjach powinniśmy pamiętać, żeby poinformować rodziców o tym, co widzieliśmy w internecie (we wszystkich, a może tylko jeśli nas coś zainteresowało lub tylko w sytuacjach dla nas niepokojących)?

2.

Czas: 10 min

Forma: burza mózgów, rozmowa

Pomoce: tablica, kreda lub marker

Zapytaj uczestników i uczestniczki, do kogo jeszcze można się zwrócić, gdy zaniepokoi nas jakaś strona w internecie lub nie jesteśmy pewni, czy jest dla nas przeznaczona. Odpowiedzi zapisz po lewej stronie tablicy. Zapytaj także, do kogo się zwrócić, kiedy zobaczymy w internecie jakieś ciekawe strony albo fajne gry, czyli wszystko, co może wydać nam się interesujące lub przydatne dla innych. Odpowiedzi zapisz po prawej stronie tablicy. Podsumuj, mówiąc, że korzystanie z internetu najczęściej jest bardzo pomocne, pozwala znaleźć dużo

cennych informacji i dobrze się bawić. Jednak niektóre strony i treści są niebezpieczne lub nieprzeznaczone dla młodych odbiorców. Najważniejsze, by nie podejmować pochopnych kroków (nie klikać w podejrzane okienka, nie otwierać proponowanych podstron) i zawsze wiedzieć, do kogo się zwrócić, gdy natkniemy się w sieci na coś niepokojącego.

3.

Czas: 10 min

Forma: praca indywidualna

Pomoce: **Materiał pomocniczy „Zielone i czerwone”**, duży słoik, karteczki typu post-it (zielone i czerwone)

Powiedz, że spróbujecie się teraz przekonać, czy uczestniczki i uczestnicy wiedzą, które strony są dla nich przeznaczone, a których nie powinni odwiedzać. Każdemu wręcz po jednej karteczce czerwonej i jednej zielonej. Wyjmij słoik z zapisanymi na kartkach przykładami różnych stron, jakie możemy znaleźć w internecie (**Materiał pomocniczy „Zielone i czerwone”**). Powiedz, że w słoiku są opisane strony internetowe przeznaczone dla internautów w ich wieku i takie, które zostały stworzone z myślą o dorosłych. Zapowiedz, że przeczytasz wszystkie opisy, a po każdym z nich uczestniczki i uczestnicy będą mieli za zadanie podnieść do góry zieloną karteczkę, jeśli opisana strona przeznaczona jest dla dzieci, zaś czerwoną, jeśli nie jest dla nich przeznaczona. Zaproś chętną osobę do wylosowania ze słoika pierwszego opisu, przeczytaj i poproś o podniesienie karteczek. Jeśli będą rozbieżności w odpowiedziach, spróbujecie omówić dany przypadek. Grę zakończcie po ostatnim wylosowanym opisie i tym samym po ostatnim karteczkowym głosowaniu.

4.

Czas: 15 min

Forma: praca grupowa, rozmowa, tablica, kreda lub marker

Pomoce: „Wiedza w pigułce”

Powiedz uczestnikom i uczestniczkom, że jednym z najczęstszych problemów, z którymi mogą się zetknąć, korzystając z internetu, są wyskakujące reklamy. Spotkamy się z nimi wszędzie, nawet na stronach przeznaczonych dla młodych internautów. Jak na nie reagować, uczestniczki i uczestnicy dowiedzą się z historyjki o mądrej Zosi i rozczarowanym Jasiu. Jako podsumowanie dzisiejszych zajęć przeczytaj historyjkę z „Wiedzy w pigułce” i zapytaj uczestniczki i uczestników, czy są zaskoczeni jej zakończeniem. Co przytrafiło się Jasiowi i dlaczego? Jak zareagowała na to Zosia? Do kogo się zwróciła? Jaki wniosek możemy wyciągnąć z tej historyjki? Jak powinniśmy zareagować, gdy na ekranie pojawi się niepokojąca nas strona lub rozmaite reklamy? Zapisz na tablicy prawidłowe odpowiedzi uczestników i uczestniczek na dwa ostatnie pytania, a na koniec przeczytaj je na głos dla utrwalenia najważniejszych wiadomości.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć ich uczestniczki i uczestnicy:

- potrafią rozpoznać nietypową sytuację podczas korzystania z sieci;
- mają świadomość istnienia treści szkodliwych i niedozwolonych;
- wiedzą, do kogo zwrócić się o pomoc?

Opcje dodatkowe

Jeśli masz więcej czasu, zaproponuj uczestnikom i uczestnikom wspólne narysowanie komiksu o mądrej Zosi i rozzaczowanym Janku, aby jako pouczające dzieło mógł zawisnąć w sali w widocznym dla wszystkich miejscu. Podziel uczestniczki i uczestników na cztery grupy, z których: grupa nr 1 narysuje okienko komiksu przedstawiające rozmowę Janka z Zosią; grupa nr 2 narysuje sytuację, kiedy do rozmowy dołącza Bartek; grupa nr 3 narysuje rozmowę Zosi z mamą, a grupa nr 4 zabawę Bartka nową zabawką i jego końcowe wielkie rozzaczowanie. W trakcie pracy twórczej wszystkich grup, przygotuj stosowne napisy, które będą relacjonować to, czego dotyczy dana scenka. Na koniec złóżcie komiksową opowieść w całość oraz dodajcie napisy przy odpowiednich okienkach.

MATERIAŁY

- Materiał pomocniczy „Gdy z internetu korzystamy”
- Materiał pomocniczy „Zielone i czerwone”
- Wiedza w pigułce

ZADANIE DLA UCZNIA

Wydrukuj uzupełniony na komputerze z pomocą rodziców wierszyk „Gdy z internetu korzystamy”; podkreślcie w nim wspólnie linijki, które wydają się najważniejsze. Zawieś wierszyk w widocznym miejscu w pokoju. Kartkę z nim możesz także ozdobić kredkami lub flamastrami.

SŁOWNICZEK

- **reklama:** zachęta do kupienia jakiegoś towaru, przedstawiająca tylko jego dobre strony. Może mieć różne formy: tekstu, filmiku (tzw. spotu reklamowego), obrazka z napisem, plakatu itd. Reklamy spotykamy w telewizji, internecie, gazetach, na ulicach (np. w formie wielkich plakatów na ścianach budynków, nazywanych billboardami). Czyli wszędzie, gdzie tylko można dotrzeć do klientów.

CZYTELNIA

- **Materiały nt. ochrony danych osobowych**, Generalny Inspektor Danych Osobowych, [dostęp: 14.11.2016] dostępny w internecie: <http://www.gioudo.gov.pl/473/j/pl/>
- **Ochrona prywatności**, Polskie Centrum Programu Safer Internet, [dostęp: 14.11.2016] dostępny w internecie: <http://www.saferinternet.pl/pl/ochrona-prywatnosci>
- Zegarek Łukasz, **Kradzież tożsamości w Internecie**, Lex Artist, [dostęp: 14.11.2016] dostępny w internecie: <http://blog-daneosobowe.pl/kradziez-tozsamosci-w-internecie/>
- **Bezpieczeństwo dzieci online. Kompendium dla rodziców i profesjonalistów**, Polskie Centrum Programu Safer Internet, Warszawa 2014, [dostęp: 14.11.2016] dostępny w internecie: <http://edukacja.fdds.pl/?link=15187>

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Anna Walczak, konsultacja merytoryczna: Szymon Wójcik. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez [Fundację Nowoczesna Polska](#).

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](#).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/gdy-wydarzy-sie-cos-niepokojacego/>.

Publikacja zrealizowana w ramach projektu "Cybernauci – kompleksowy projekt kształtowania bezpiecznych zachowań w sieci", finansowanego ze środków Ministra Edukacji Narodowej.

Podstawa programowa:

Zajęcia komputerowe, I poziom edukacyjny

Treści nauczania

ma świadomość niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów i podawania swojego adresu

Podstawa programowa 2017:

Edukacja polonistyczna, I–III klasa

Osiągnięcia

Uczeń słucha z uwagą wypowiedzi nauczyciela, innych osób z otoczenia, w różnych sytuacjach życiowych, wymagających komunikacji i wzajemnego zrozumienia; okazuje szacunek wypowiadającej się osobie.

Uczeń wykonuje zadanie według usłyszanej instrukcji; zadaje pytania w sytuacji braku rozumienia lub braku pewności zrozumienia słuchanej wypowiedzi.

Uczeń słucha z uwagą lektur i innych tekstów czytanych przez nauczyciela, uczniów i inne osoby.

Edukacja przyrodnicza, I–III klasa

Osiągnięcia

Uczeń ma świadomość obecności nieprawdziwych informacji, np. w przestrzeni wirtualnej, publicznej; sprawdza informacje, zadając pytania nauczycielowi, rodzicom, policjantowi.

Uczeń stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych, rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami, oraz stosuje zasady netykiety.

Uczeń ma świadomość, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka.

Uczeń ma świadomość pozytywnego znaczenia technologii w życiu człowieka.

Edukacja informatyczna, I–III klasa

Osiągnięcia

Uczeń kojarzy działanie komputera lub innego urządzenia cyfrowego z efektami pracy z oprogramowaniem.

Uczeń korzysta z udostępnionych mu stron i zasobów internetowych.